

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Lehistan Hükûmeti arasında mü-
nakit 23 temmuz 1339 tarihli Muhadenet Muahedenamesi hakkında kanun**

**No.
382**

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Lehistan Hükûmetinin haizi salâhiyet murahhasları arasında 1339 - 1923 senesi temmuzunun yirmi üçüncü günü Lozan'da akit ve imza olunan Muhadenet Muahedenamesi Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanunun ierasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.
4 cemaziyelevvel 1342 ve 12 kânunuevvel 1339

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Lehistan Hükûmeti arasında mü-
nakit 23 temmuz 1339 tarihli İkamet Mukavelenamesi hakkında kanun**

**No.
383**

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Lehistan Hükûmetinin haizi salâhiyet murahhasları arasında 1339 - 1923 senesi temmuzunun yirmi üçüncü günü Lozan'da akit ve imza olunan İkamet Mukavelenamesi Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanunun ierasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.
4 cemaziyelevvel 1342 ve 12 kânunuevvel 1339

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Lehistan Hükûmeti arasında mü-
nakit 23 temmuz 1339 tarihli Ticaret Mukavelenamesi hakkında kanun**

**No.
384**

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile Lehistan Hükûmetinin haizi salâhiyet murahhasları arasında 1339 - 1923 senesi temmuzunun yirmi üçüncü günü Lozan'da akit ve imza olunan Ticaret Mukavelenamesi Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanunun ierasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.
4 cemaziyelevvel 1342 ve 12 kânunuevvel 1339

TÜRKİYE İLE LEHİSTAN ARASINDA MÜNAKİT MUHADENET MUAHEDENAMESİ

Bir taraftan,
Türkiye,
Diğer taraftan,
Lehistan,

Geçmiş asırlarda Türkiye ile Lehistan Cumhuriyetinin yekdiğerlerine karşı izhar etmiş oldukları muhadeneti samimiyyenin revabıtını betekrar tesis ve teyyid arzuyu samimisinde oldukları,

Türkiye ile Lehistan arasındaki şu muhadenet tarihin en sert tecrübelerine mukavemet etmiş olduğunu nazarı itibara aldıkları,

Ve iki Devlet beyninde iadei münasebat olunca işbu münasebatın kendi milletlerinin Saadet ve refahiyetine hadim olacağı kanaatini her ikisi de perverde ettikleri cihetle,

Bir muhadenet muahedenamesi aktine karar vermişler ve bu bapta murahhasları olmak üzere;

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Hariciye vekili ve aynı Mecliste Edirne mebusu İsmet Paşayı;

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Sıhhiye ve muaveneti içtimaiye vekili ve aynı Mecliste Sinop mebusu Döktor Rıza Nur Beyi,

Ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin sabık İktisat vekili ve aynı Mecliste Trabzon mebusu Hasan Beyi;

Ve Lehistan Cumhuriyeti :

Bern'de fevkalâde murahhas ve orta elçi Müsyü (Jan Modzelewsky) yi,

Orta elçilik müsteşarı, Hariciye nezareti şube reisi Müsyü (Aleksander Ladon) ı,

Ve sanayi ve Ticaret nezaretinde daire müdürü Müsyü (Henryk Tennenbaum) ı,

tâyin etmişlerdir.

Müşarünileyhim usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini hadeltebliğ ahkâmı âtiyeyi kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Türkiye ile Lehistan Cumhuriyeti beyninde ve keزالik iki Devletin tebaaları arasında gayri kabili ihlâl sulh ve samimi ve ebedi muhadenet cari olacaktır.

Madde — 2.

Tarafeyni Âliyeyni Âkideyn, iki Devlet arasındaki diplomasi münasebatını hukuku düvel esaslarına tevfiikan tekrar tesis hususunda ittifak etmişlerdir. Tarafeyn, her birinin sefirleri, elçileri ve diplomasi ajanlarının, diğerinin arazisinde enziyade mazharı müsaade olan milletin memurini mümasesiline bahşolunan imtiyazat, ihtiramat, muafiyat ve istisnaattan müteakabiliyet şartıyla müstefit olmalarını kabul ederler.

Madde — 3.

Tarafeyni Âliyeyni Âkideyn bugünkü tarihli bir ticaret mukavelesi ve bir ikamet mukavelesi akdetmek hususunda mutabık kalmışlardır.

Madde — 4.

İşbu muahedename tasdik olunacak ve tasdiknameler sürati mümkününe ile Bern'de teati olacaktır. Mezkûr muahedename tasdiknamelerin taatisinden on beş gün sonra iktisabı meriyet edecektir.

Tasdikan hilmekal Tarafeyn murahhasları işbu muahedenameyi imza ve mühürleriyle tahtim etmişlerdir.

1923 senesi temmuzunun yirmi üçüncü günü Lozan'da iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

İsmet

Rıza Nur

Hasan

J. Modzelewsky

Aleksander Lados

H. Tennenbaum

TÜRKİYE VE LEHİSTAN ARASINDA MÜNAKİT TİCARET MUKAVELESİ

Bir taraftan,

Türkiye,

Ve diğer taraftan,

Lehistan,

Münasebatı ticariyei müteakibelerini tanzim arzusunda buldukları cihetle

Bir ticaret mukavelesnamesi akdine karar vermişler ve bubapta murahhasları olmak üzere:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Hariciye vekili ve aynı Mecliste Edirne mebusu İsmet Paşayı,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Sıhhiye ve muaveneti içtimaiye vekili ve aynı Mecliste Sinop mebusu Dr. Rıza Nur Beyi;

Ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin sabık İktisat vekili ve aynı Mecliste Trabzon mebusu Hasan Beyi,

Ve Lehistan Cumhuriyeti:

Bern'de fevkalâde murahhas ve orta elçi Müsyü (Jan Motzelewsky) yi,

Orta elçilik müsteşarı, Hariciye nezareti şube reisi Müsyü (Aleksander Lados) ı,

Ve Sanayi ve ticaret nezaretinde Daire müdürü Müsyü (Hanrik Tennenbaum) ı,

tâyin etmişlerdir.

Müşarileyhim usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini badettebliğ ahkâmı atıyeyi kararlaştırmışlardır.

Madde — 1.

Tarafeyni Âkideyn ülkeleri arasında müteakibilen ticaret ve seyrisefain serbes'isi cari olacaktır. Binaenaleyh Tarafeyni Âkideyn münasebatı müteakibeli ticariyelerine ithalât, ihracat ve transite müteallik bir gûna memnuiyet ve tahdit ile ika mevani etmemeği taahhüt ederler.

Maahaza Tarafeyni Âkideyn;

(1) Milletın hayatı maişetine elzem olan menabii muhafaza ve faaliyeti iktisadiyesini vikaye etmek için,

(2) Emniyeti Devlete müteallik esbaba binaen;

(3) Zabıtai sıhhiyeye müteallik esbaptan dolayı veyahut hayvanat ve nebatatı müfidenin emraza,

haşerat ve tufeylâtı muzırraya karşı himaye ve bilhassa bu bapta beynetdüvel kabul edilmiş olan kavde tevfiikan sıhhatı umumiyenin temini için,

(4) Devlet inhisarlarına tabi emtia için;

(5) Dahilde eşyayı mümasilei mahalliyenin istihsaline, fûruhtına, nakline veya istihlâkine müteallik olarak kavanini dahiliye ile tesis edilmiş veya edilecek olan memnuiyat ve tahdidatın eşyayı ecnebiyeye tatbıkı için;

(6) Altın sikkenin veya altın madeninin ihracını menetmek için;

İthalât ve ihracat için memnuiyat ve tahdidat tesis etmek hakkını muhafaza ederler.

Madde — 2.

Tarafeyni Âkideyn beynelmilel transite en ziyade müsait olan yollarda eşhasa, eşyayı zatiyeye, emtiaya ve her nevi eşyaya, irsalâta, sefain ve merakibe, arabalara, vagonlara veya diğer vesaiti nakliyyeye transit suretiyle mürur hakkını - bu hususta yekdiğerlerine en ziyade nail müsaade millet muamelesi temin ederek - müteakıben bahşetmeği taahhüt ederler.

Tarafeyni Akideynden birinin arazii rüsumıyesinden geçen her nevi emtia, istatistik, muhafaza harçları müstesna olmak üzere her güne gümrük resminden muaf olacaktır.

Maahaza Tarafeyni Âkideynden hiç biri kendi arazisine dühülü memnu olan eşhasın transit olarak mürurlarını temine mecbur olmayacaktır.

Emtianın transiti:

(a) Emniyeti ammeye ve emniyeti Devlete müteallik esbaba binaen,

(b) Esbabı sıhhiyyeye binaen veya emrazi hayvaniye ve nebatıyyeye karşı tahaffuz maksadiyle;

(c) Taklit eşya ve Tarafeyni Akideynden birinin arazisinde Devlet inhisarına tabi emtia hakkında;

men olunabilecektir.

Madde — 3.

Memleketlerinin salâhiyyettar devairi tarafından muattı bir hüviyet varakasının ibraziyle orada ticaretlerini ve sanatlarını icraya mezun olduklarını ve orada kavanin ile tâyin olunan resim ve vergileri tediye ettiklerini isbat edecek olan, Tarafeyni Akideynden birinin, ticari, fabrikacıları ve diğer erbabı sanayi, gerek bizzat ve gerek hizmetlerinde bulunan seyyar ticaret memurları vasıtasıyla diğer tarafın arazisindeki tüccar veya müstahsiller nezdinde veyahut umumî satış mahallerinde emval işira etmek hakkına malik olacakları gibi ticaret veya sanatlarında nümuneler cinsinden olan eşyayı istimal eden tüccar veya diğer kimseler nezdinde işbu nümunelik eşya üzerine dahi siparişler alabileceklerdir.

Memleketleri devairi tarafından muattı hüviyet varakalarını hamil olan Tarafeyni Akideynden birinin seyyar ticaret memurları yanlarında eşyayı ticariye değil, fakat yalnız nümune veya modelle bulundurmamak hakkını müteakıben haiz olacaklardır.

İşbu hüviyet varakası melîuf (A) işaretli nümuneye tevfiikan tanzim edilecektir.

Tarafeyni Âkideyn hüviyet varakalarını itaya memur devairi ve keزالık seyyar ticaret memurlarının icrayı ticaret hususunda tevfiiki harekete mecbur oldukları ahkâmı müteakıben yekdiğerin bildireceklerdir. mahaza şurası mukarrerdir ki balâda muharrer seyyar ticaret memurları künyes hüviyet varakalarında musarrâh olanlardan başka tüccar ve erbabı sanayi için muamelâta girişme hakkını haiz olmayacaklardır.

İdhali memnu olan eşya müstesna olmak üzere bir gümrük resmine veya mümasil diğer her hangi bir rseme tabi olup seyyar ticaret memurları tarafından nümune veya model olarak ithal edilecek olan eşya her iki Tarafca ithalât ve ihracat rüsumundan muafien kabul edilecektir. Şartla ki eşyayı mezkûre müddeti nizamiye zarfında tekrar ihraç olunmuş ve ithal olunan eşya iltekar ihraç olunan eşyanın hüviyeti - esnayı ihraçlarında geçecekleri gümrük dairesi hangi olursa olsun - sarıh bir surette tâyin olunmuş ola.

Nümunelik eşya veya modellerin tekrar ihracı ithal gümrüğü dairesinde ya nakden bir kefalet akçesiyle veya muteber bir kefil iraeisiyle temin edilecektir. Tüccar ile erbabı sanayiin (Seyyar ticaret memurları) Tarafeyni Âkideyin topraklarında tabi oldukları muamelât hususunda, iki memleket yekdiğerlerine karşı en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi mütekabilen temin etmeği taahhüt ederler.

Madde — 4.

Tarafeyni Âkideynden birinin tebaasından olup ticaretlerini icra için diğcr Tarafın arazisinde panavir ve pazarlara gidenler, tebaasından buldukları memleketin devairi canibinden muta ve melfuf (B) işaretli nümuneye muvafık bir hüviyet varakası ibraz edebildikçe tebaai mahalliyeden daha az müsait bir muameleye tabi tutulmayacaklardır.

Tarafeyni Âkideyn fıkraî ânifede beyan olunan hüviyet varakalarını itaya memur devairi yekdiğerlerine mütekabilen bildireceklerdir.

Ahkâmı ânife seyvar erbabı sanavia tatbik olunmadığı gibi cerçiliğe ve ne sanat ne ticaret icra etmiyen kimseler nezdinde sipariş aramağa da mabihüttatbik olmayıp bu hususta Tarafeyni Âkideynden her biri kanunlarının tatbikında hürriyeti kâbilesini muhafaza eder.

Madde — 5.

Bir sene zarfında tekrar irsal ve tekrar ithal olunmak ve hüviyeti ispat edilmek mecburiyeti tahtında ve indeliktiza gümrük resmine mukabil depozito akçesi veya kefalet akçesi ita edilmesi veya gümrük resminin emaneten tevdi olunması kaydı ihtirazisiyle ve bir sureti umumiyede bu bapta mer'i nizamata riayet şartıyla, her nevi ithalât ve ihracat rüsümünden muafiyet:

Evvelâ: Seyyar ticaret memurlarına ait olanlar dahi dahil olmak üzere bir gümrük resmine tâbi olan nümunelik eşyaya;

Saniyen : Sergilere ve müsabakalara mahsus olan eşyaya mütekabilen bahşolunmuştur.

Madde — 6.

Tarafeyni Âkideynden birisinin sancağını hâmil olup hamulesiz veyahut hamuleli olarak diğcr Tarafa ait sulara ve limanlara girecek olan sefain ve merakib mahalli hareket veya mahalli azinetleri neresi olursa olsun gerek dühullerinde ve gerek huruç ve mürurlarında sefaini milliyeye, elhaletihazei tahmil edilmiş olan ve âtiyen tahmil edilecek olan ve Devlet, vilâyetler, nahiyeler veya herhangi bir heyet namına istifa olunan harç veya resimlerden başka veya daha ağır bir harç veya resme - her ne nam ile olursa olsun - tabi tutulmayacaklardır. Hamuleleri, mevrülart neresi olursa olsun, Millî sancak altında ithal edildikleri takdirde tabi olacakları ithalât rüsümünden başka veya daha yüksek resimlere ve mükellefiyetlere tabi olmayacaktır.

Yöleuları ve bunların eşyayı zatiyeleri Millî Sancak altında seyahat eden ve sevkolunan yöleular ve esvavi zatıveleri gibi muamele göreceklerdir.

Sefainin limanlarda, mersalarda, havuzlarda durması, tahmil ve tahliyeleri hususâtında Tarafeyni Âkideynden biri canibinden ahvali mümasilede diğcr Tarafın sefainine de bahşolunmayan teshilât ve intiyazattan hic biri sefaini milliyeye bahşolunmayacaktır.

Ahkâmı ânife Tarafeyni Âkideynden her birinin kara sularında kabutacı ve saydi bahriyi ve kezalik romorkör işlemeğe ve diğcr liman hidematını munhasıran sefaini milliyeye tahsis etmesine mâni olamaz.

Tarafeyni Âkideynden birinin sancağı altında seyru sefer edip mezkûr sancağın memleketi kavanini mucibince istihsali matlup olan evrak sefineyive diğcr vesaike hâmil bulunan sefain ve merakip -

diğer delâil ibrazına lüzum kalmaksızın - diğer Tarafın kara sularında, dahilî sularında ve limanlarında bihakkın mezkûr memleketin tabiiyetini haiz olarak tanınacaktır.

Tarafeyni Âkideynden birinin sefainine Morsom usulüne göre verilen hacim istiabi şahadetnameleri, bu hususta kabili tatbik olan nizamnamelerin taatisinden sonra tâyin olunacak suretler dairesinde müteakiben tanınacaklardır.

Madde — 7.

Tarafeyni Âkideynden birinin arazii rüsumiyesinden neşet veya oradan vürut edip diğerinin arazii rüsumiyesine ithal olunan ve gerek istihlâke gerek iadeten ihraca ve gerek transite mahsus bulunan kâffe mahsulât ve mamulât işbu mukavelenamenin müddeti devamınca en ziyade mazharı müsaade millete bahşolunan muameleye tabi olacak bilhassa hiç bir halde en ziyade mazharı müsaade milletin mahsulât ve eşyasına tahmil olunan rüsumdan başka veya daha yüksek rüsuma tabi tutulamıyacaklardır.

Tarafeyni Âkideynden birine muhassas ibracat, diğeri yani mürsel memleket tarafından, aynı eşyanın bu hususta en ziyade mazharı müsaade memlekete ihracında istifa olunan rüsumdan başka veya daha yüksek rüsuma tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 8.

Tarafeyni Âkideynden her biri ithal edilen eşyanın mensei olan memleketi irae etmek üzere işbu eşyanın mezkûr memleket istihsalât ve imalâtı milliyesinden olduğunu vevahut mezkûr memlekette uğradığı tahavvülâtı dolayısıyla o suretle telâkki edilmek lâzım geldiğini müsbet resmî bir şahadetname ibrazını ithalâtta bulunan eshastan talep edebilecektir.

Tarafeyni Âkideynnin bilâhara yekdiğerine tebliğ edecekleri nümuneye tevfikân tertip olunacak menşe şahadetnameleri gerek Ticaret veya Ziraat nezareti, gerek mürselin mensub olduğu ticaret odası ve gerek mürselünileyh memleketin muvafık göreceği diğer her teskilât veya heyet tarafından ita edilecektir. Mürselünileyh memleketin Hükûmeti menşe şahadetnamelerinin mümessili siyasi ve seh-benderisi tarafından musaddak olmasını talep etmek hakkına malik olacaktır.

Madde — 9.

(7) nci madde ahkâmı :

- (1) Tarafeyni Âkideynden biri canibinden hem hudut memleketler ile olan hudut ticareti için bahşolunan veya bilâhara bahşolunacak olan fevaide;
- (2) Bir gümrük ittihadı veya iktisadi ittihattan münbais müsaadati mahsusaya;
- (3) Yukarı Silizya'nın Leh ve Alman kısımları beynindeki gümrük usulü muvakkatesine,
- (4) Türkiye ile (1923) senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan memleketler arasında gümrük tarifeleri ve alelûmum diğer kâffe mevaddı ticariye de halen mevcut veya âtiyen tesis edilecek olan menafi ve fevaidi mahsusaya tatbik olunmıyacaktır.

Madde — 10.

Tarafeyni Âkideyn topraklarında sermayelerin ihracına müteallik tedabiri tahdidiyenin devam ettiği müddetçe Tarafeynden her biri diğerinin şirket ve firmalarına ve işbu diğer taraf sermayelerinin alâkadar bulunduğu millî şirket ve firmalara - birinci maddenin (6) numaralı ben-

dine hâlel gelmemek şartıyla - hissei temettülerini, esham ve tahvilât kuponlarını istikrazat ve faiz ve resülmallerini veya düyunu saireyi tediye etmek ve kezaik eşya iştirak eylemek için kendilerine lüzumu olacak mebalîği memleketten serbestçe ihraç etmeğe müsaade edecektir.

Madde — 11.

Tarafeyni Âkideyn kendi topraklarında işbu mukavelenamede münderiç ahkâmın tatbikının icabettirdiği muhtelif muamelâtı idariye ve saire hususunda yekdiğerine mütekebilin en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi bahşetmeği tekeffül ederler.

Madde — 12.

Tarafeyni Âkideynden birinin arazisinde Devlet, vilâyetler, nahiyeler veya herhangi bir heyet hesabına olarak istifa olunan ve eşyanın istihsaline veya imaline veyahut bir maddenin istihlâkine tahmil olunan veya olunacak olan dahilî harç veresimler, diğér tarafın mahsulâtı eşya, veya mevadına, aynı einsteki mahsulât, eşya ve mevaddı mahalliyeden daha ağır ve daha müziç bir surette tahmil olunamayacaktır.

Madde — 13.

Tarafeyni Âkideyn beyninde şimendifer vasıtasıyla eşya nakliyatı, şimendifer nakliyatına dair 14 teşrinievvel 1890 tarihli Mukavelei Düveliyenin tâyin ettiği usul ve o mukaveleye iştirak eden bütün Devletler tarafından bilittifak ilhak ve ilâve edilen mütemminat ve şerait dairesinde iera olunacaktır.

Tarafeyni Âkideyn, kambiyo rayicinin müsaadesi nisbetinde hiç olmaz ise yolcuların ve en muttat münasebatta ehem olan eşyanın nakli için sürati mümkün ile, doğru biletle müttehit ücretler tesis etmeğe gayret edeceklerdir.

Tarafeyni Âkideyn şimendifer idareleri, iki memleket beyninde şimendiferle münakalâtın seri ve emîn bir surette icrasını temin için muktazi kâffeî tedabiri ittihaz edeceklerdir.

Emtia nakline hâdim olup Tarafeyni Âkideyn beynindeki münakalâta ve transitte müstamel olan vagonlar, arabalar ve diğér vesait vagonların mütekebilin istimaline dair olan Mukavelei düveliyeye (R. I. V) ahkâmına ve anın ahkâm ve mukavelâtı mütemmimesine tabi olacaktır. Maamafih arabalar beynelmilel münakalâta araba ve vagonların mütekebilin istimaline dair olan mukavele- nin (R. I. C) ahkâmı fenniyesine ve mukavelâtı mütemmimesine tabi olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, fıkraî ânifede beyan olunan kâffeî ahkâm bir Devleti salise ile olan nakliyatta tatbik olunmayacaktır. Meğér ki, o Devlet ile, şimendifer vasıtasıyla doğrudan doğruya münakalât ierası zımında bir itilâf akdolunmuş ola.

Tarafeyni Âkideynden birinin toprağında vesaiti nakliyyeye teslim ve diğér tarafın toprağına veya eradan bulurur bir Devleti salısenin toprağına müteveccihen sevkedilecek olan yolcular, eşyayı zatiye ve emtia, ne sevk ve irsal hususunda, ne nakliyat ücretleri ve şimendifer vasıtasıyla vâkı olan irsalâta tahmil edilen tekâlifî umumiye hususlarında, aynı şerait dairesinde ve aynı me- safe ve aynı istikamet için sevkolunan mahallî veya diğér her hangi bir memlekete ait yolcular, eş- yayı zatiye ve emtiadan daha az müsaadekârane bir muameleye tâbi tutulmayacaklardır.

Madde — 14.

İşbu mukavelename, tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra mevkiî meriyete girecek ve müddeti meriyeti bir sene olacaktır.

No. 382,383,384

— 166 —

Şayet mukavelenamei mezkûr bir senelik müddetin hitamından altı ay evvel Tarafeyni Âkideynden biri veya diğeri canibinden fesholunmazsa fesholununcıya kadar mevki meriyette kalacaktır. İşbu fesih keyfiyeti ancak altı aylık bir müddetin inkizasından sonra haizi hüküm ve tesir olacaktır.

Madde — 15.

İşbu Mukavelename tasdik olunacak ve tasdiknameleri sürati mümkün ile (Bern) de teati olunacaktır.

Tasdikanılmekal Tarafeyn murahhasları işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle tahtim etmişlerdir.

Lozan'da 23 temmuz 1923 senesinde iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

Modzelewsky
Aleksander Lados
H. Tennenbaum

M. İsmet
Dr. Rıza Nur
Hasan

Merbut : (A)

Seyyar ticaret memurlarına mahsus hüviyet varakası

Model :

Seyyar ticaret memurlarına mahsus hüviyet varakası

İşbu varakanın hamili ticarethane namına seyahat ettiği
ticarethaneler

1	den	e
2	den	e
3	den	e

19 . . . . senesine mahsus arma varaka numarası . . . . .

ve mezkûr ticarethane in rüsumu nizamiyeyi tediye eyledikleri tasdik
mezkûr ticarethaneler
olunur.

Türkiye'de ve Lehistan'da muteberdir.

Hâmilin alâmeti farikası :

Sin : . . . . .

Boy : . . . . .

Saç : . . . . .

Alameti farika : . . . . .

Hâmil
(İsim ve mahlâs)

Mahalli tarih

Hâmilin imzası

Varakayı ita eden makamı resmî

İmza :

Merbut : B

Eşyayı ticariyesiyle maen . . . . . deki
(Lehliler için : Türkiye'deki ve Türkler için Lehistan'daki) panayir ve satış mahallerine azimet
arzusunda bulunan hâmil varaka . . . . . efendinin
. . . . . mahalde ikamet etmekte
olduğu ve ticaret ve sanayiinin icrası için icabeden rüsum ve tekâlifi nizamiyeyi tediye ile mükel-
lef bulunduğu tasdik olunur.

İşbu vesikanın hükmü . . . . . aylık bir müddet muteberdir.

(Mahal, tarih ve şahadetnameyi ita eden makamı resminin imza ve mühürü)

NİHAİ PROTOKOL

Türkiye ile Lehistan arasında bugünkü tarihle münakit Ticaret Mukavelenamesinin imzasına tevassül edecekleri sırada zirde vazülimza Murahhaslar berveçhi âti beyanatta bulunurlar:

Birinci maddeye ilâve

Tarafeyni Akideynden her biri memnuiyetleri hiç bir suretle fark gözetmeksizin tatbik etmeği ve eşyayı memnuanın ithali veya ihracı için istisnalar veya rühsatlar bahşeylediği halde Tarafı diğerin ticareti zararına olarak lâalettayin her hangi bir Devlet ticaretini asla mazharı müsaade etmemeği taahhüt eder.

Yedinci maddeye ilâve

Marüzzikir Ticaret Mukavelenamesinin (7) nci maddesi Tarafeyni Akideyn mahsulâtı tabiiye ve manulesine en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi bahşetmekte olduğu cihetle Tarafeyni Akideyn, kambiyo rayicinin tenezzülü hasebiyle, diğer Tarafın mahsulâtı tabiiye ve mamulesi üzerine ve diğer bilcümle memalike tatbik olunmıyan ithalâta mahsus resmi munzamlar veya emsal tezyit vazı ve tesisi işbu Mukavelenamenin ruhuna muğayir olmuş olacağını tebyin ederler.

23 temmuz 1923 de Lozan'da iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

J. Modzelewsky
Aleksander Lados
H. Tennenbaum

M. İsmet
Dr. Rıza Nur
Hasan

3. — TÜRKİYE İLE LEHİSTAN ARASINDA MÜNAKİT İKAMET MUKAVELENAMESİ

Bir taraftan,
Türkiye,
Diğer taraftan,
Lehistan,

Türk tebaasının Lehistan'da ve Lehistan tebaasının Türkiye'de şaraiti ikametlerini tayin arzusuyla mütehassis oldukları cihetle, bir Mukavelename akdine karar vermişler ve bu maksatla Murahhasları olmak üzere :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Hariciye Vekili ve aynı Mecliste Edirne mebusu İsmet Paşayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin Sıhhiye ve Muaveneti içtimaiye Vekili ve aynı Mecliste Sinop mebusu Dr. Rıza Nur Beyi, ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin sabık İktisat Vekili ve aynı Mecliste Trabzon mebusu Hasan Beyi,

Ve Lehistan Cumhuriyeti:

(Bren) de Fevkalâde Murahhas ve Orta elçi Müsyü (Jan Modzelewsky'yi, Orta elçilik müsteşarı, Hariciye nazareti şube reisi Müsyü (Aleksander Lados) i, Sanayi ve ticaret nazaretinde daire müdürü Müsyü (Hanrik Tennenbaum) ı

tâyin etmişlerdir.

Müşarünileyhim usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini badettebliğ ahkâmı âtiyeyi kararlaştırmışlardır:

Madde — 1.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası tarafı diğerin arazisinde ikamet ve meksetmek hakkına malik olacaklar ve binaenaleyh, memlekette mer'i kavanin ve nizamata tevfikân serbestçe gidip gelebilecekler ve seyrüsefer edebileceklerdir.

Madde — 2.

Şurası mukarrerdir ki muhaceret meselesi işbu mukavelename ahkâmının mevzuunu teşkil etmediği cihetle ahkâmı mezkûre Tarafeyni Âkideynden her birinin, hariçten memleketine muhaceret vukuuna serbestçe müsaade veya anı men hususunda haiz olduğu hakka hâlel getirmez.

Madde — 3.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası diğerinin arazisinde kavanin ve nizamata mucibince ve Türkiye'de medit bir teamül neticesi olarak (Deniz ameleliği, mavunacılık ve saire gibi) tebaai mahalliyeye hasrolunanlar müstesna olmak üzere tebaai mahalliyeye ile mütesaviyen her türlü sanat ve ticareti iera ve lâalettayin kâffeî harf ve mesalike sülûk etmek hakkını haiz olacaklardır.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası diğerinin arazisinde meks ve ikamet için ve kezalik işbu arazide her nevi ticaret, sanat, hırfet iera veya mesleke sülûk için her ne nam ile olursa olsun tebaai mahalliyeden istifa olunanlardan başka veya daha yüksek hiç bir vergi, resim veya mükellefiyete tabi olmayacaklardır.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası diğerinin arazisinde şahısları malları ve hukuk ve menafilerince ve emvali mezkûrenin iktisabı, tasarrufu ve intifaı ve kezalik ferağ ve intikal veya tevarüs tarikiyle âhara devri dolayısıyla tebaai mahalliyeye tahmil olunabilenlerden başka veya daha yüksek hiç bir mükellefiyete, bilâvasıta veya bilvasıta hiç bir resim veya vergiye tabi tutulmayacaklardır.

Madde — 4.

Tarafeyni Âkideynden biri, gerek bir hükmü kanuni üzerine, gerek zabıtai ahlâkiye, zabıtai sıhhiye veya teseül hakkındaki kavanin ve nizamata tevfikân ve gerek Devletin emniyeti dahiliye veya hariciyesine müteallik esbaptan dolayı ferden tatbik olunacak tedabir ile Tarafı Âkit diğerin tebaasını tardettiği takdirde işbu tarafı diğer anları kabul etmeği taahhüt eyler, eşhası matru-denin hududa kadar nakilleri masarifi tardeden tarafa ait olacaktır.

Madde — 5.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası, diğerinin arazisinde şehir ve kasabalar haricindeki emvali gayrimenkule müstesna olmak üzere her nevi emvali menkule veya gayrimenkuleyi memleketin kavanin ve nizamata tevfikân iktisap, tasarruf ve ferağ etmek hakkına - müteakabiliyet şariyle - malik olacaklardır. Tebaai mezkûre beyi, mübadele, hibe, vasiyet veyahut diğer her suretle emvali mezburede tasarruf edebilecekleri gibi bermucibi kanun veraset tarikiyle veya hibe veya vasiyet suretiyle emvali mezkûreye malik olabileceklerdir. Tebaai mezkûre ânifüzzikir ahvalin hiç birinde her ne nam ile olursa olsun tebaai mahalliyeye için tarholunanlardan başka veya daha yüksek mükellefiyat, rüsum veya vergilere tabi tutulmayacaklardır.

Madde — 6.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası, diğerinin arazisinde gerek kuvaıyî berriye ve bahriyede

ve gerek millî veya milis alaylarında hiç bir hizmeti askeriye ve hizmeti askeriye yerine kaim olan hiç bir mecburiyet veya mükellefiyete tabi olmayacaklardır.

Tebaaî mezkûre her gûna istikrazî meburiden muaf olacaklardır. Bunlar makasîdî harbiye için matruh olup kanunen tebaaî mahalliyeye tahmil edilmeyen diğer bileümle mükellefiyatı nakdiyeden dahi muaf olacaklardır.

Madde — 7.

Merkezleri Tarafeyni Âkideynden birinin arazisinde bulunan ve işbu Tarafın kanunlarına tevfi-kan alelusul teşekkül eden ticari ve sınaî anonim veya diğer şirketler diğer Tarafın arazisinde usulen teşekkül etmiş gibi tanınacak ve ehliyetleri ve ikameî dâva hakkı menşeleri olan memleketin kanun lariyle tâyin olunacaktır. Mezkûr şirketler, mütেকabiliyet şartıyla ve kavanini memlekete tebaiyet etmek üzere, diğer Tarafın arazisinde teessüs etmek, her nevi sanat ve ticaret icra eylemek ve her gûna emvali menkuleyi ve ifayî muamele edebilmeleri için lâzım olan emvali gayrimenkuleyi temellül veya tasarruf eylemek hakkına malik olacaklardır. Bu halde emvali gayrimenkule temellük veya tasarrufu keyfiyeti şirketin hedefi mahsusunu teşkil etmiş olmamak mukarrerdir.

Şurası mukarrerdir ki Lehistan, menafii âmmeye müteallik bir mahiyeti haiz olmaları itibariyle bileümle memleketler hakkına kabili tatbik bazı tahdidatı mahsusaya tabi olan veya olacak olan bazı nevi sanat ve ticareti icra eden şirketlerin teessüsünü menetmek hakkına malik olacaktır. Bu takdirde Türkiye balâda beyan olunan mütেকabiliyet şartına binaen avni nevi sanat ve ticareti icra eden Lehistan şirketlerini memleketine kabul etmemek hakkını haiz olacaktır.

Tarafeyni Âkideynden birinin ticari ve sınaî anonim veya diğer şirketleri diğer Tarafın arazisinde ticaret ve sanat icrası hususunda her ne nam ile olursa olsun millî şirketlerden talep oluna veya olunacak olanlardan başka veya daha yüksek harçlara, resimlere, vergilere veya tekâlife hiç bir halde tabi olmayacaklardır.

Madde — 8.

Menfaatı âmmeye müstenit olduğu kanunen mütahakkak bir sebep bulunmadıkça ve evvelece muhik tazminat verilmedikçe Tarafeyni Âkideynden birinin tebaasının diğer Tarafın arazisinde emvali istimlâk edilemeyecek veya vevlev muvakkaten olsun bunlar mallarındaki hakkı intifalarından mahrum kılınmayacaklardır. Evvelece ilân edilmedikçe hiç bir istimlâk muamelesi icra olunamayacaktır.

Madde — 9.

Tarafeyni Âkideynden her birinin tebaası diğer Tarafın arazisinde şahıs ve mallarının himay kanunîye ve adliyesi hususunda tebaaî mahalliyenin mazhar olduğu himayenin ayninden istifade edceklerdir. Binaenaleyh mahakime serbestçe ve kolayca müracaat ve tebaaî mahalliyeye ne gibi şera dairesinde ikameî dâva ve defi dâva ediyorlar ise anlar da olveğhile ikameî dâva ve defi dâva edebileceklerdir. Şu kadar ki kefalet akçesi ve meccanen müzaheretî adliye hakkındaki ahkâm müstesna olup tarafeyni beyninde akdolunacak bir mukavele mahsusaya ile işbu mesail tanzim olununcaya kadar bunlar kavanini mahalliyeye ile hallolunacaktır.

Madde — 10.

Tarafeyni Âkideyni tebaasının, ahkâmı şahsiye mevadında yani nikâh, iştiraki emvali zevce talâk, tefriki ebdan, cihaz, übüvvet, bünüvvet, tebenni, ehliyeti şahsiye, rüşet vesayet, kayyumluk, hac ve emvali menkuleye müteallik vasiyet veya tevarüs vevahut taksim ve tasfiyeî tereke ve alelîtlâk hukuku aile mesailinde tebaaî mezkûrenin mensub oldukları memlekette müteşekkil mehakimi millî veya diğer devairi milliye hasren salâhiyettar olacaktır.

İşbu hüküm hukuku beyneddüvele veya aktolunabilecek mukavelâtî hususiyeye nazaran konsolosların nüfus vukuatına müteallik mevadda haiz oldukları vezaifi mahsusaya haleldar etmediği gibi dâva

tarafeyni teşkil edenlerin mahakimi milliye veya diğer devairi milliyelerinin dairesi salâhiyetlerine dahil olduğu berveçhibalâ takarrür eden mesaile ait delâil ve beyyinatı Tarafeyni Akideyn mahakiminin talep ve kabul ve istima hususundaki haklarına da hâlel vermez.

Madde — 11.

İşbu mukavelename tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra iktisabı meriyet edecek ve müddeti bir sene olacaktır, şayet mukavelename Tarafeyni Akideynden biri tarafından müddeti mezkûrenin inkızasından lâakal altı ay evvel fesh olunmaz ise fesholunuceya kadar mevkii meriyette kalacak ve işbu fesih ancak altı aylık bir mühletin hitamından sonra haizi hüküm ve tesir olacaktır.

Madde — 12.

İşbu mukavelename tasdik olunacak ve tasdiknameler sürati mümkünine ile (Bern) de teati kılınacaktır.

Tasdiklanılmekal Tarafeyn murahasları işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle tahtim etmişlerdir.

1923 senesi temmuzunun yirmi üçüncü günü Lozan'da iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

<i>İsmet</i>	<i>J. Motzelewsky</i>
<i>Dr. Rıza Nur</i>	<i>Aleksander Lâdos</i>
<i>Hasan</i>	<i>H. Tennenbaum</i>

<i>Meclis Heyeti Umumiyesince kabulü</i>	:	<i>Altmış altıncı içtimain ikinci celsesinde</i>
<i>Cumhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	<i>13 . XII . 1339 tarih ve 5/82 No. lu tezkere ile</i>
<i>Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müş'ir Cumhuriyet Riyasetinden mevru tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	<i>15 . XII . 1339 ve 6/193</i>
<i>Muzakerati ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayfa numaraları</i>	:	<i>Cilt Sayfa</i>
	:	<i>2 844</i>
	:	<i>3 339,440:441,693</i>
	:	<i>4 ~~148:149,187:216~~</i>

177 : 199, 200, 201, 202 .